

GLEDALIŠKI LIST

Narodnega gledališča v Ljubljani

1938-39

OPERA UREDNIK: M. BRAVNIČAR

JAKOV GOTOVAC:
5 ERO Z ONEGA SVETA
KOMIČNA OPERA V TREH DEJANJIH

Din 2:50

Izhaja za vsako premijero

Priporoča se Vam

„SLAVIJA“

Jugoslovanska zavarovalna banka d. d. v Ljubljani
za zavarovanje

proti oškodovanju vsled požara, eksplozije, kraje, toče,
nesreč i.t.d. — na zgradbah, opremi, tvornicah, avto-
mobilih kot tudi na lastnem telesu in življenju

Podružnice: Beograd, Sarajevo, Zagreb, Osijek, Novi Sad, Split

Glavni sedež: Ljubljana, Gosposka ul. 12

Telefon številki 2176 in 2276

Ljudska posojilnica v Ljubljani

registr. zadr. z neom. jamstvom

Ljubljana, Miklošičeva c. št. 6, v lastni palači
obestuje hranilne vloge najugodnejše.

Nove in stare vloge, ki so v celoti vsak čas razpoložljive
obestuje po 4⁰/₀, proti odpovedi do 5⁰/₀

Tovarna kranjskega
lanenega olja in firneža

HROVAT & Komp.
L J U B L J A N A

GLEDALIŠKI LIST

NARODNEGA GLEDALIŠČA V LJUBLJANI
1933/39 ŠTEV. 5 OPERA UREDNIK: M. BRAVNIČAR

JAKOV GOTOVAC:

ERO Z ONEGA SVETA

PREMIERA 4. MARCA 1937

Najvidnejši predstavnik narodne smeri v hrvaški glasbi je Jakov Gotovac, ki nam je znan po svoji ljudski operi »Morana«, uprizorjeni na našem odru 5. februarja 1933. Njegov glasbeno dramatski prvenec je bil pastoral »Dubravka« na tekst Gjiva Frana Gundulića. Za »Morano« mu je napisal libreto mladi bosanski dramatik Ahmed Muradbegović za svoje tretje odrsko delo »Ero z onega sveta«, pa je pridobil kot libretista hrvaškega dramatika Milana Begovića, ki je znan odrski tehnik. Gotovac je že v nekaterih svojih prejšnjih delih dokazal, da ima mnogo smisla za narodni humor (vaški muzikant Gojen v »Morani«, zborovska skladba »Jadovanka za teletom«). Dolgo se je ukvarjal z mislijo, da bi zložil komično opero in v njej izoblikoval tip narodnega humorista in ljudskega šaljivca, ki bi postal hrvaški Figaro ali Eulenspiegel. Pri proučevanju narodnih pripovedb je spoznal legendarnega humorističnega junaka, ki ga je rodila ljudska domišljija. Ta narodni šaljivec, hrvaški Pavliha, se imenuje Ero.

Ime »Ero« ali »Hero« je ljudska okrajšava imena Hercegovac ali Ercegovac. Znano je, da so Hercegovci zelo bistroumni in premeteni ljudje, ki se znajdejo v vsakem položaju in se spretno izmotaajo iz vsake prilike in neprilike; prav posebno dobro pa znajo

vleči svoje nasprotnike za nos. Narod je v svojih pripovedkah ustvaril iz Era svojega junaka, ki se je v prejšnjih dobah moral boriti s svojim tlačiteljem Turkom, a se je s svojo pretkanostjo rešil iz vsakega položaja, če se ni mogel z orožjem in silo. Tako je nastal okrog Era tudi narodni pregovor: »Što ti meni silom, ja ću tebi hilom (z zvijačo).«

O pretkanem in navihanem Eru je med narodom mnogo pripovedk. Med najbolj zanimivimi in najbolj duhovitimi je hrvaška pripovedka iz Hercegovine »Ero z onega sveta«, ki ima korenike v vseh podobnih pripovedkah indo-evropskih narodov, kajti njen motiv je najti pri mnogih evropskih narodih, posebno slovanskih. Od vseh pripovedk o Eru je ta, po kateri je bil napravljen libreto, najobširnejša in za komično-dramatski konflikt najprikladnejša.

Avtorja opere, libretist Milan Begović in skladatelj Jakov Gotovac, sta na podlagi duhovite pripovedke ustvarila glasbeno komedijo z osrednjo postavo kmečkega fanta Miće, ki se izdaja za prebrisanca Era, da si osvoji dekle, ki jo ljubi, a jo hoče prej preizkusiti. Lažni Ero, Mića premaga s svojo prebrisanostjo vse zapreke, da na koncu kot poštenjak izbojuje zmago in osvoji svojo drago. Ljudstvo ga vzljubi in slavi kot narodnega junaka.

Dejanje opere je prenešeno v dinarske kraje, kjer je ta tip najbolj poznan in kjer je hrvaški narod etnografsko in folkloristično ostal najbolj čist.

Jakov Gotovac je zložil svojo opero na melodiki in ritmiki hrvaške narodne glasbe in glasbene deklamacije, ki izvira iz adekvatno govornjene narodne besede. Melodična linija mu teče deloma iz lastne inspiracije, deloma pa mu jo je navdahnila folklorizacija južnih dinarskih pokrajin, dalmatinske Zagore, Hercegovine ali Črne Gore. Za glasbeno ilustracijo glavnega junaka Era se je skladatelj poslužil poljudnega narodnega motiva »bećarca«, ki je po značaju in slogu zelo prikladen scenskemu okolišu in dejanju. Kompozitorska tehnika, harmonsko in ritmično tkivo je zgrajeno tako, da nikjer ne preide v meglenu problematiko, ker bi bila tuja duhu narodne glasbene umetnosti. Gotovčeva glasba v tem novem delu se bistveno ne razlikuje od njegovih prejšnjih stvari. Preprosta je, poljudna in neposredna. Težišče Gotovčevega rafinmaja je v pestri sočni in-

štrumentaciji. V njej se še najbolj izrazito izživlja sodobna skladateljska tehnika, medtem, ko je v harmonskem in oblikovnem svetu ostal na črti ljudskega izraza. Gotovčev tonski svet je izraz njegovega umetniškega nazora; v njem se izživlja zavedno, zato je iskren in prepričevalen.

M. Br.

*

Skladatelj Jankov Gotovac je bil rojen 11. oktobra 1895. v Splitu. Glasbo je študiral najprej doma v Splitu pri Dobroniču in Hatzeju, nato v Zagrebu pri Ružiću in na dunajskem konservatoriju pri prof. J. Marxu. Leta 1923. je postal dirigent zagrebške opere in zborovodja akademskega pevskega društva »Mladost«.

Sedaj živi v Zagrebu, kjer je dirigent opere, med mlajšimi skladatelji pa najbolj vidna osebnost sodobne hrvaške glasbene tvorbe.

Ero z onega sveta

Prinašamo v izvirniku dosloven tekst narodne pripovedke iz Hercegovine, po kateri je Milan Begović napisal libreto opere.

Kopao Turčin s Turkinjom kukuruze, pa na podne otiče Turčin da prepne i napoji konja, a Turkinja ostane odmarajući se u hladu. U to udari odnekud Ero: »Pomozi Bog, kado!« — »Bog ti pomogao, kmete! — A odakle si ti, kmete?« — «Ja sam kado, s onoga svijeta.« — »Je li, Boga ti, a nijesi li ti video tamo moga Muju, koji je umro prije nekoliko mjeseci?« — »O, kako ga ne bih video; od je moj prvi komšija (sosed)!« — »Pa kako je, Boga ti, kako živi?« — »Hvala Bogu, zdravo je, ali se bogme dosta muči bez ašluka (novac za trošak); nema za što da kupi duvana, niti ima čim da plati kavu u društvu.« — »A hoćeš li ti opet natrag? Ne bi li mu mogao ponijeti, da mu pošljem malu ašluka?« — »Bih, zašto nebih, ja idem sad upravo tamo.« — Onda Turkinja otrči tamo đe joj se muž bio skinuo od vrućine, te uzme kesu (denarnico) s novcima, i što god bude novaca u njoj da Eri da ponese Muji. Ero dokopa novce, pa metne u njedra, pa bježi uz potok! Tek što Ero zamakne uz potok, al' eto ti Turčina đe vodi konja da napoji, a Turkinja te predanija: »Da

vidiš, moj čoeče, tuda sad prode jedan kmet s onoga svijeta, pa kaže za našega Muju da se muči bez ašluka: nema za što da kupi duvana, niti ima čim da plati kavu u društvu, te sam mu dala ono novaca što je bilo u tvojoj kesi da mu ponese.« A Turčin: »Pa kud ode?« A kad mu žena kaže da je otišao uz potok, onda on brže bolje skoči na gola konja, pa počeraj, uz potok! Kad se obazre Ero i vidi Turčina že trči za njim, a on onda bježi! Kad dođe pod brdom u jednu vodenicu (mlyn), a on utrči unutra, pa poviče vodeničaru: Bježi, jadna ti majka! Eto Turčina da te posiječe; već daj meni tvoju kapu, a na tebi moju, pa bježi uz brdo tuda oko vodenice!« Vodeničar, videći Turčina že trči na konju, poplaši se, i ne imajući kad pitati zašto, že i krošto (s čim) da ga posiječe, da Eri svoju kapu a Erinu baci na glavu, pa iznad vodenice bježi uz brdo! Ero metne vodeničarevu kapu na glavu, pa još uzme malo brašna te se pospe, i načini se pravi vodeničar. U tom i Turčin do-trči pred vodenicu, pa sjaše s konja i uleti u vodenicu: »Kamo, more, taki i taki čoeek, što je sad tu ušao u vodenicu?« — A Ero mu kaže: »Evo ga vidiš, že uteče uz brdo.« Onda Turčin: »Drži mi, more, konja!« — Ero uzme konja, a Turčin uz brdo za vodeničarom, ovamo, onamo, po bukviku (bukov gozd). Kad ga već stigne i uhvati, a on: »Kamo, kujo, novci što si prevario moju ženu te uzeo da poneseš Muji na oni svijet?« Vodeničar se stane krstiti (križati) i snebivati: »Bog s tobom, gospodaru! Ja niti sam video tvoje žene, ni Muje, ni novaca.« I tako im prode čitavo po sata dok se osvijeste i vide šta je. Onda Turčin potrči na vrat na nos k vodenici, kad tamo, ali kociš! Ero uzjao konja, pa otišao bez traga, a Turčin savije šiške (šila in kopita), pa pješice k ženi. Kad ga žena opazi bez konja, a ona poviče: »Kamo, čoeče, šta uradi?« — Veli: »Idi đavlu! Ti si Muji poslala novaca da kupi kave i duvana, a ja sam mu poslao i konja, da ne ide pješice.«

(Ponatis iz »Gledališkega lista« št. 13, leto 1936-37.)

Lastnik in izdajatelj: Uprava Narodnega gledališča v Ljubljani. Predstavnik: Oton Župančič. Urednik: Matija Bravničar. Za upravo: Karel Mahkota. Tiskarna Makso Hrovatin. Vsi v Ljubljani.

*Ali ste že pokusili bonbone,
čokolado in kekse od tvrdke*

Bon-Bon

Če še niste, oglasite se na

Miklošičevi c. 30. Tel. 44-42
in ostali boste naš stalni odjemalec.

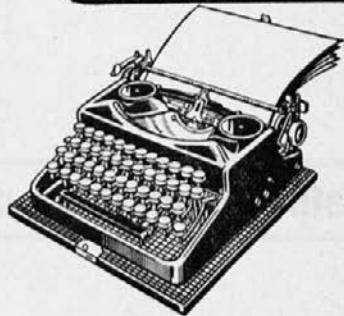
Erika
NAUMANN

The Rex Co.

Ljubljana

Gradšče št. 10

Telefon št. 22-68

Ero z onga sveta

Komična opera v treh dejanjih, po narodni pripovedki M. Begovič, prevedla R. L. Petelinova, uglasbil J. Gotovac.

Dirigent: M. POLIČ.

Režiser: ing. P. GOLOVIN.

Marko, bogat kmet	J. Betetto k. g.
Doma, njegova žena v drugem	M. Kogejeva
Djula, Markova hčerka iz prvega	V. Heybalova
Mića (Ero)	I. Franci
Sima, mlinar	V. Janko
Pastirček	L. Rupnikova
Hlapec	J. Rus

Šest mladenk, osem prodajalke in trgovci.

Solo pleše S. in P. Golovin.

Mladike, žene, fantje, pastirji, sadja, trgovci in ljudstvo.

Dejanje se godi v malem kraju v ravnini pod pogorjem v zgodnji jeseni dandanes.

Običaji iz sto leti.

Dekoracije po osnutkih ing. F. Franza, izdajalska slikarna pod vodstvom V. Skružnyja.

Blagajna se odpre ob pol 20.

Začelo 20.

Konec ob pol 23.

*Z najlepšimi modeli
in najboljšim delom*

se priporoča

DAMSKA KONFEKCIJA

A. PAULIN

LJUBLJANA

Šelenburgova ulica št. 1

**Knjigarna
Kleinmayr & Bamberg**

najstarejša v Jugoslaviji, priporoča
svojo bogato zalogo strokovnih in
zabavnih knjig v vseh jezikih

*

Ljubljana, Miklošičeva cesta št. 16